

BIBLIOTECILE ȘI REZILIENȚA SOCIALĂ: PROIECT DE PARTENERIAT MOLDO-LETON

Victoria VASILICA,
ORCID 0000-0001-7366-9512
Biblioteca Națională a Republicii Moldova,
Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova

Rezumat: Autoarea scoate în evidență etapele proiectului de cooperare pentru dezvoltare a Letoniei și Republicii Moldova „Bibliotecarii promotori ai democrației locale, dezvoltării și rezilienței”. Activitățile principale implementate în cadrul proiectului au fost: vizita de studiu în Letonia a 15 bibliotecari din Republica Moldova, obținerea a 2 burse pentru un stagiu profesional în Letonia, dezvoltarea unei metodologii privind acoperirea dimensiunii de reziliență cognitivă.

Cuvinte-cheie: proiect de cooperare, reziliență socială, Platforma Letonă în Cooperare pentru Dezvoltare (LAPAS), Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova.

Abstract: The author highlights the stages of co-operation project "Librarians promoting local democracy, development and resilience" of Latvia and the Republic of Moldova. The main activities implemented within the project are as follows: the study visit to Latvia of 15 librarians from the Republic of Moldova, the obtaining of 2 scholarships for a professional internship in Latvia, the development of methodology regarding the cognitive resilience dimension coverage.

Keywords: cooperation project, social resilience, Latvian Development Cooperation Platform (LAPAS), Association of Librarians from the Republic of Moldova.

Termenul „reziliență”, dar și conceptul de management, pe timp de criză, sunt aduse în vizorul specialiștilor din diferite domenii. Pandemia COVID-19 și, imediat după asta, invazia barbară a Rusiei în Ucraina au zguduit lumea și au provocat schimbarea priorităților, valorilor, dar și a perspectivelor.

Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, în calitatea sa de platformă și suport pentru bibliotecarii din țară, a reușit să conceptualizeze și să implementeze mai multe proiecte și campanii pentru a-și ajuta membrii să contribuie la gestionarea crizei refugiaților. Desigur că inițiativele s-au orientat, mai întâi, spre dezvoltarea competențelor bibliotecarilor, crearea spațiilor sigure, a ludotecilor și organizarea anumitor servicii de bibliotecă specifice situației existente. Mai multe organizații naționale, dar și internaționale au înțeles că metoda eficientă de a ajunge rapid și efi-

cient în comunitățile mici este conexiunea cu biblioteca.

Rolul bibliotecii drept „a treia casă” s-a evidențiat în acest context, iar bibliotecarul a devenit actorul care contribuie la crearea unei societăți alfabetizate, informative, participative și incluzive.

În conformitate cu Manifestul IFLA – UNESCO 2022 [1], biblioteca este poziționată ca poartă locală spre cunoaștere, instituție care contribuie la asigurarea drepturilor cetățenilor la educație și participare la viața culturală a comunității. Proiectul de parteneriat „Bibliotecarii promotori ai democrației locale, dezvoltării și rezilienței”, implementat de Platforma Letonă în Cooperare pentru Dezvoltare (LAPAS), Biblioteca Națională a Letoniei, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și Universitatea de Științe Aplicate Vidzeme, a avut scopul de a dezvolta conceptul de reziliență socială și a determina

rolul bibliotecilor în acest proces. Proiectul a primit finanțare, în anul 2022, din partea Ministerului Afacerilor Externe al Letoniei, din bugetul destinat domeniului cooperării pentru dezvoltare.

Reziliența cognitivă pe domeniile alfabetizarea mediatică, dar și dezvoltarea democrației locale, inclusiv prin intermediul bibliotecilor, au constituit cadrul de referință al acestui proiect. În ambele țări, Letonia și Moldova, organizațiile de profil au dezvoltat programe de învățare pe aceste segmente și au consolidat grupuri de bibliotecari-formatori în dezvoltarea competențelor de gândire critică a utilizatorilor. La fel, preocupările de securitate existente în regiune au intensificat necesitatea dezvoltării competențelor de gândire și analiză critică. Participanții la proiect au fost reprezentanții regiunilor dominate de comunitățile de limbă rusă, care trăiesc în zona de frontieră și în spațiul informațional respectiv atât din Moldova, cât și din Letonia.

Activitățile principale implementate în cadrul acestui proiect au fost: vizita de studiu a 15 bibliotecari din Republica Moldova, 2 burse pentru stagiul profesional în Letonia și dezvoltarea unei metodologii care ar acoperi dimensiunea de reziliență cognitivă.

Vizita de studiu a debutat în data de 31 octombrie 2022, cu participarea la Conferința Internațională în format hibrid „Bibliotecile – promotoare ale rezilienței sociale locale și democrației în vremuri de provocări în domeniul securității”. La eveniment au fost prezenți peste 300 de participanți: bibliotecari din ambele țări, lideri ai comunităților locale, reprezentanți ai autorităților locale, ONG-uri și toți cei interesați de capacitate în domeniul media, democrație locală și integrare.

Scopul conferinței a fost partajarea celor mai bune practici din Republica Moldova și Letonia, astfel încât să inspire bibliotecarii locali în dezvoltarea competențelor necesare pentru a-și asuma roluri în contextul provocărilor curente de securitate regională. La conferință a participat și un bibliotecar din Ucraina, împărțind experiența despre modul în care bibliotecii

le s-au adaptat să funcționeze în condiții de război.

În cadrul conferinței, Republica Moldova a fost reprezentată de doi comunicatori, care au abordat tematici contextuale diferite, dar foarte actuale. Victoria Vasilica, autoarea comunicării „Bibliotecile ca și centre de resurse pentru democrație”, s-a referit la importanța resurselor informaționale în procesul de participativitate civică. Ea a relevat faptul că democrațiile au nevoie de biblioteci, deoarece un cetățean informat, care se exprimă în spiritul gândirii critice, este un element de materializare a acestei forme de guvernare. Dacă o societate liberă vrea să lase urme istorice, ea trebuie să se asigure de conservarea patrimoniului său, evident și cel scris, și să asigure acces deschis și nelimitat la această informație pentru cetățeni. Dialogul neîngrădit, libertatea de exprimare, accesul la informație în cadrul bibliotecilor amplifică rolul acestora pentru dezvoltarea democrației.

Elena Pintilei, autoarea comunicării „Solidari cu Ucraina”, a reliefat rolul bibliotecilor în general și al Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova în parte, privind contribuțiile la soluționarea crizei refugiaților din Ucraina. Comunitatea bibliotecarilor din Republica Moldova susține democrația, pacea și libertatea de exprimare, creează conjunctură pentru o cultură incluzivă. Astfel, la 1 martie 2022, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova a anunțat lansarea campaniei de colectare a rechizitelor pentru copiii refugiați din Ucraina, cu genericul „Colorăm Copilăria”, în parteneriat cu BNRM. De susținere au beneficiat aproape 300 de copii. Ulterior au fost implementate proiecte de parteneriat în sprijinul copiilor și femeilor refugiați din Ucraina.

În contextul activităților implementate în cadrul proiectelor pot fi menționate trei niveluri de rezultate:

- Inițiativele sunt implementate în contextul crizei refugiaților, dar se referă și la comunitățile băștinașe.
- În 24 de biblioteci din țară au fost/urmează a fi amenajate spații sigure pentru copii, tineri și mame.
- Spațiile sigure vor arăta inovativ, con-

fortabil și vor fi dotate cu cărți noi, tehnică, jocuri de societate etc.

Un alt aspect important al proiectului de cooperare pentru dezvoltare implementat de instituții din Letonia și Republica Moldova „Bibliotecarii promotori ai democrației locale, dezvoltării și rezilienței” ține de oportunitatea burselor de stagiu la Biblioteca Națională a Letoniei, pe o perioadă de 21 zile, pentru două bibliotecare din Republica Moldova, membre ale Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova. Conjunctura și ariile tematice ale proiectului solicitau participarea specialiștilor din biblioteci publice, din orașele mari ale țării, iată de ce cele două bursiere au fost Elena Voițeniuc, Biblioteca Municipală „Eugen Coșeriu” din Bălți, și Cristina Dicusar, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” din Chișinău.

Metodologia elaborată în cadrul proiectului urmărește și scopul de a promova în comunitatea profesională conceptul de reziliență socială, de a contribui la înțelegerea acestuia, de a dezvolta în acest sens vocabularul profesional al personalului din biblioteci.

În cadrul vizitei au colaborat 15 bibliotecari din diferite regiuni ale Republicii Moldova, un reprezentant al comunității profesionale din Ucraina și 15 bibliotecari din Letonia, majoritatea din regiunea Latgale. Cooperarea dintre aceștia a inclus învățarea, împărtășirea experienței și ateliere practice. Au fost colectate în total 19 studii de caz, iar o parte dintre ele au fost inserate în metodologia dezvoltată.

Vizitând Biblioteca Națională a Letoniei, Biblioteca Centrală Ogre și Biblioteca Centrală din Latgale, precum și comunitatea din Dagda, participanții au aflat mai multe informații despre activismul local al membrilor comunităților și modalitățile de cooperare a acestora cu biblioteca. Timp de două zile, bibliotecarii au lucrat în Daugavpils, unde au fost instruiți privind alfabetizarea media și dezvoltarea rezilienței sociale sub îndrumarea formatorilor de la Universitatea de Științe Aplicate Vidzeme. Lucrările privind colectarea celor mai bune practici și instituirea conceptului de

reziliență socială în activitatea bibliotecilor vor fi continuate și în proiectele viitoare.

Contextul actual impune bibliotecarului rolul de gardian al democrației locale, cel de facilitator pentru alfabetizarea în domeniul media și dezvoltarea gândirii critice în comunitățile unde activează. Construirea rezilienței locale este cheia durabilității democrației. Bibliotecile sunt centre de informare, care oferă servicii de dezvoltare a competențelor pentru comunitatea servită, surse variate de informare și, în același timp, o bază pentru creșterea profesională și învățare continuă.

În rezultatul evaluării și revizuirii acestui proiect s-a ajuns la concluzia că e necesară întreprinderea următorilor pași în ceea ce privește explorarea rolului bibliotecilor și bibliotecarilor în dezvoltarea rezilienței sociale locale, integrând în proces și tineri din comunitățile locale, precum și jurnaliști care lucrează în agențiile locale de media.

Impactul pe termen lung al proiectului moldo-leton se va reflecta în creșterea rezilienței în comunitățile locale, bibliotecarii manifestându-se în calitate de agenți ai schimbării și lideri pentru comunități mai rezistente și democratice.

La categoria impresii pe marginea experienței de proiect de parteneriat menționăm spusele Elenei Pintilei, președinta Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM): „[...] Acest stagiu ne-a oferit posibilitatea de a învăța din experiențele colegilor letoni, care pot deveni bune practici pentru realitățile din Republica Moldova, prin asigurarea echitabilă a accesului la informație și servicii de calitate pentru comunitatea servită. Am înțeles că dezvoltarea unei democrații locale se realizează prin conștientizarea valorilor, resurselor și a rolului bibliotecii publice în construirea rezilienței sociale a comunității. Pentru a sprijini învățarea, alfabetizarea și lectura, în mod semnificativ, în era digitală, bibliotecile trebuie să se adapteze continuu. Serviciile, colecțiile și practicile trebuie să se dezvolte pentru a răspunde așteptărilor în schimbare ale utilizatorilor [...]” [2].

Referințe bibliografice:

1. Manifestul Bibliotecii Publice IFLA-UNESCO 2022 [online]. [citată 30.01.2023]. Disponibil:<http://bnrm.md/index.php/profesional/documente-directoare/internationale>
2. Proiectul de cooperare pentru dezvoltare dintre Letonia și Moldova a consolidat comunitatea de bibliotecari din ambele țări [online]. [citată 30.01.2023]. Disponibil: https://ea.md/proiectul-de-cooperare-pentru-dezvoltare-dintre-letonia-si-moldova-a-consolidat-comunitatea-de-bibliotecari-din-ambele-tari/?fbclid=IwAR0tQU_R59z2OaXmqLYqah2nq-crDc63Vw9I0RdLZXXKpzeALNYtSXg2Vtdk

Atelier de lucru

Echipa de bibliotecari alături de
ambasadorul Republicii Moldova,
Andrian Roșă

Stagiarele